

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Deželni zbor kranjski.

Dne 5. oktobra t. l. se je zopet sešel deželni zbor kranjski k XXVI. redni seji.

Vsled obolelosti deželnega glavarja pl. Šukljeja je otvoril sejo s predlogom, da deželni zbor predloži prestolu čestitko dež. zbora k 80. letnemu godu Njegovega Veličanstva, — dež. glavarja namestnik Lichtenberg.

Nato se je obravnavala zadeva o nepotrditvi ljubljanskega župana Ivana Hribarja; — pri tej priliki se je zahtevalo, naj vlada čimprej vrne ljubljanski občini meščansko samoupravo.

Razna poročila deželnega odbora so se odkazala dotičnim odsekom.

Ravno ta dan je deželni zbor sprejel nekatere spremembe določil občinskega reda in občinskega volilnega reda za deželno glavno mesto Ljubljano. Zakonski načrt je — kakor znano — vlada vrnila deželnemu odboru, da izvrši nekatere zahtevane spremembe.

Izmed nujnih predlogov omenjamo onega dr. Lampeta in tovarišev: »deželna vlada naj izposluje izdatno podporo po elementarnih nezgodah in po črvu oškodovanim poljedelcem, zlasti za nakup semen in gnojil«.

Poslanec Matjašič in tov. so nujno predlagali: 1) osrednja vlada se pozivlje, da odpiše brezobrestno posojilo, dovoljeno za obnovev vinogradov; 2) osrednja vlada se pozivlje, naj da izdatno podporo, ki bo ž njo omogočeno prizadetim vinogradnikom nabaviti za znižano ceno vkorenjenih trt, umetnih gnojil, modre galice in žvepla.

V XXVII. seji deželnega zbora dne 6. okt. je prišel na vrsto predlog deželnega odbora, naj se po zahtevi vlade primerno izpremeni od deželnega zbora v zadnjem zasedanju sklenjena re-

forma občinskega reda in občinskega volilnega reda za kmečke občine.

Predelani zakonski načrt je bil sprejet in je pričakovati v kratkem času Najvišje sankcije — in na to novih volitev po vseh občinah v celi deželi.

Novi zakonski načrt o varstvu planinskega cvetja se je izročil upravnemu odseku.

V tekočem zasedanju utegne biti še rešen novi cestni zakon, ki se nahaja sedaj v odseku. Na programu je dalje proračun za l. 1911. in za naše občine važni zakonski načrt o posredovalnih uradih, ki naj bi se uvedli obligatorično. — Ta zakonski načrt bomo svoječasno priobčili doslovno.

Plače ali nagrade županov.

O plačah ali nagradah, ki jih dobivajo naši župani, dostikrat ni vredno govoriti. So celo ponekod župani, ki ne dobivajo za svoj trud sploh nikake plače. Po § 25. občinskega reda za Kranjsko pa jim plačo ali nagrado lahko določi občinski odbor.

Zanimalo bo naše župane, če jim priobčimo nekaj razsodb upravnega sodišča ravno glede teh plač. V prvi vrsti omenjamo razsodbo tega sodišča z dne 10. junija 1889, št. 869, ki pravi: »Sklep, ki ga stori občinski odbor glede plače župana, velja le za dotično poslovno dobo občinskega zastopa.« — Naj se torej vselej takrat, ko se izvoli župan, določi tudi njegova plača za bodočo 3-letno dobo.

Druga razsodba z dne 24. oktobra 1891 št. 2372 določa: »O tem, kakšno plačo naj dobi župan iz občinskih sredstev, odločajo avtonomni or-

gani po prostem prevdanku. — To se pravi: občinskemu odboru ne more nikdo veleovati ali predpisovati, koliko naj določi plače županu, ampak odbor sklepa o tem popolnoma samostojno.

Nadaljna razsodba upravnega sodišča z dne 25. maja 1888 št. 1774 pa se glasi: »Če je občinski zastop določil za župana letno plačo (nagrado), pa se brani vstaviti dotično svoto v proračunu, tedaj je upravičen deželni odbor na podlagi pritožbe županove odrediti, da se vstavi dotična svota v proračunu.«

Mi bi k temu še pripomnili, da je vsak delavec vreden plačila, torej tudi župan, ki nosi — kar mora vsak priznati — danes veliko odgovornost, pa tudi veliko dela na svojih ramah.

Razglas deželnega odbora Kranjskega.

Kmetijski vajenci. Na deželno pristavo v Roženu oziroma v Goričanih sprejmejo se s 1. novembrom 1910 štirje vajenci za teoretično in praktično izobrazbo v živinoreji, pašništvu in travništvu.

V poštev pridejo samo kmečki sinovi, namenjeni, da svoj čas prevzamejo podedovano posestvo, kar je dokazati z županskim potrdilom.

Učna doba traja eno leto.

Hrano in stanovanje dobe na deželne stroške. Za obleko in obutev se jim bo izplačevalo na mesec po 10 K.

Prošnje je vložiti do 15. oktobra t. l. na deželni odbor v Ljubljani. Priložiti jim je razun omenjenega potrdila, krstni in domovinski list, šolska izpričevala in dokazila o morebitnem dosedanjem praktičnem delovanju.

Izseljevanje iz Avstrije v Ameriko.

(Vestnik Rafaelove družbe.)

Izseljevanje v Ameriko noče pojenjati. Pravzaprav ne moremo pojmiti, kaj vleče ljudi preko široke »luže«, kajti Amerika je že davno nehala biti obljubljena dežela. Trudapolno delo čaka našega izseljenca v ameriških rudokopih in tovarnah, delo, ki marsikomu uniči vse telesne moči, vsled katerega premnogi opešajo recimo v 10 letih, med tem ko bi si ohranili na domači grudi zdravje morda trikrat tako dolgo dobo. Res je, da semtertje doseže eden ali drugi srečo tudi v Ameriki, toda redki so taki. Koliko pa jih je, ki zaslužijo komaj toliko, kolikor izdado za pot tja in nazaj; poznamo pa tudi take, ki so se zadolžili, da so se sploh mogli vrniti v domovino.

Zgodi se res, da si ta ali oni opomore, plača dolgove in si še kaj prihrani, a taki so bele

vrane. Res je, da je marsikdo primoran iskati si zaslužka izven svoje domovine, še več je pa takih, ki jih žene v Ameriko želja, živeti udobno, prosto življenje.

Koliko jih pa propade v duševnem, ne-le telesnem oziru! Koliko se jih izgubi narodu!

Svarili smo že večkrat pred izseljevanjem v Ameriko; opozarjali, da je zaslužek tam vedno slabši in draginja vedno večja. Vendar, kakor nam kažejo poročila o izseljevanju — to nikakor noče biti manjše.

V prvi polovici letošnjega leta se je izselilo iz Avstrije črez morje 88.434 oseb. Večinoma potujejo naši izseljenci v Združene države; tako se jih je odpeljalo v letošnjem prvem polletju tja 74.262. V Kanado se jih je odpeljalo 10.857, in le nekaj malega v Brazilijo in Argentinijo.

Od tega števila se jih je odpeljalo samo 5036 čez Trst — s parobrodi društva »Avsto-Amerikana«. Da se ta edina avstrijska parobrodna družba ne more bolje razviti, kakor bi bilo želeli, so krivi parobrodni trusti.

Rekli smo že, da je marsikdo primoran iti po svetu iskat si kruha. Za take je že velike koristi, ako dobi koga, ki mu pojasni vse, kar mu je treba vedeti po svetu, zlasti za tako dolgo pot, kot je v Ameriko. — Kako srečen je potnik, če ve v tujem velikem mestu za človeka, pri katerem lahko dobi svet in pomoč v sili.

V to svrho se je ustanovila »Rafaelova družba«, ki se po vsej pravici lahko imenuje že svetovna družba in ki ima tudi v Ljubljani za slovenske izseljence slovensko podružnico z lastno pisarno.

Naša slovenska »Rafaelova družba« je začela z intenzivnim delovanjem in res se obračajo potniki na njo v vedno večji meri in v vedno večjem številu, kar store tem lažje, ker dobe vse: pojasnila, spremstvo, družbin znak in priporočilni list do zaupnikov po drugih mestih — brezplačno.

Stremljenja družbe, ki hoče le varovati materijalne in moralne koristi izseljencev in ne išče zase prav nikakega dobička, najmanj pa izseljenstvo podpira, kakor se ji je že po krivici očitalo, — podpirajo tudi c. kr. oblastva, predvsem deželna vlada in okrajna glavarstva, ministerstvo, deželni odbor kranjski.

Naj ne pozabijo na njo tudi naša županstva! Zadnji čas je razposlala družba sledeče okrožnice, pod naslovom:

Navodilo za izseljence v Ameriko.

Avstrijski državljani moškega spola do 50. leta, kateri žele potovati v Ameriko, morajo biti oskrbljeni s sledečimi svedočbami, ako hočejo brez zadržka potovati:

Vsaka oseba bodisi moškega ali ženskega spola mora imeti potni list (pos) od c. kr. okr. glavarstva. Mladeničem v starosti od 18. let naprej do zadoščene vojaške naborne zaveznosti se sploh ne podeli potni list za Ameriko ali v inozemstvo. — V svrhu podelitve potnega lista za inozemstvo morajo imeti **mladoletne osebe ženskega spola** posebno dovoljenje od pristojnega sodišča.

Ženske z otroci morajo imeti pos od okrajnega glavarstva za Ameriko, v katerem morajo biti vpisani tudi potujoči otroci. Razen tega mora imeti vsak natančni naslov (adreso) h komu potuje v Ameriko, in ob prihodu v Newyork, mora imeti najmanj 125 kron a. v. denarja; otroci pod 16 let stari sami ne smejo potovati, ako nimajo starišev v Ameriki.

Glede neaktivnih oseb vojaškega stanu veljajo posebej še določila vojnega zakona in vojnih predpisov.

Vsak izseljenec mora biti zdrav in nepohabljen; dobro je, da se pred odhodom doma ali v Ljubljani dá zdravniško preiskati. — V Ameriki so zelo natančni pri zdravniški preiskavi in pošiljajo izselnike pri najmanjši telesni napaki brezpogojno nazaj v domovino.

Otroci stari od 1—12 mesecev (dojenčki) plačajo običajno po 25 kron, od 1 do 4 let različno, od 4 do 12 let polovično vožnjo.

Iz Ljubljane vozijo vlaki v primorska mesta različno, odvisno je od parobrodov in prog; največ se jih vozi ob torkih. Vsak potnik naj se zglašuje en do dva dni popreje, če ni drugače — tudi na dan odhoda, seveda če ima že vse gori navedene svedoče in dovolila, v naši pisarni, da dobi potrebna navodila in se ga spremi v dotično potovalno pisarno.

Osebe, katere se sklicujejo na kake ustmene ali pismene pogodbe v Ameriki se ne smejo izkreati, ampak se morajo vrniti nazaj v domovino; več o tej važnosti se izve v pisarni družbe sv. Rafaela v Ljubljani.

Vse označene stvari veljajo za III. razred; za I. in II. pa veliko stvari odpade.

Prtljaga naj se spravi v Ljubljani na koldvoru do odhoda, da ni sitnosti pri užitninskih paznikih na mitnicah; prtljage naj se vzame kolikor mogoče malo, v nekatere parnike se sme vzeti brezplačno do 100 kg. teže, a v drugih nekaj manj. — Vsi tovorni komadi morajo imeti naslov potujočega in določeno mesto kamor potuje, da se ne pripetijo zamene in izgube. Večja prtljaga ali kovček, katerega potujoči ob času potovanja iz svoje domovine do vkrcanja ne želi pri sebi imeti, mora se vnaprej nasloviti v dotično mesto ob morju in odposlati kakor navadno ali brzočasno blago. — Odpošiljatev mora biti pravočasno odposlana, tako da najkasneje tri dni

pred odhodom parobroda pride v dotično primorsko mesto, drugače ne jamčijo, da se odpošlje z dotičnim parnikom. Lastnik pošiljatev mora se pri prihodu v mesto zglašiti pri dotičnem društvenem parobrodnem uradu, in poizvedeti, če so njegove stvari v redu došle.

Vsa druga navodila, kakor vozne cene parnikov in železnice, se dajo tukaj, v družbeni pisarni, ker so cene različne po daljavi in času vožnje.

Vsak potnik, kateri se obrača na naše društvo, dobi cenejšo vožnjo, potem društveni znak »Priporočilni list«, v katerem so navedeni v raznih mestih naši zaupniki, da se more vsakdo v času potrebe nanje obrniti, da mu svetujejo vse potrebno ter mu pomagajo do zaželenega cilja. Posebno v Ameriki je to neprecenljivega pomena.

Pisarna družbe sv. Rafaela, Dunajska cesta št. 32, I. nadstrpje, v hiši »Zadružne zveze« v Ljubljani.

Uradne ure ob delavnikih so od 8.—12. ure dopoldne in od 3.—6. ure popoldne.

Kako naj delajo za »Družbo sv. Rafaela« naša županstva? — S tem, da bodo navajala vse, ki se zglašajo pri njih za odhod, naj se javijo v Ljubljani v družbini pisarni, kjer dobe brezplačno vse, kar smo popred omenili.

Tako delovanje pač ni težko!

Deželni odbor štajerski nepopoljšljiv prezirljivec slovenskega jezika.

(Dopis s Štajerskega.)

Dasi je državno sodišče s svojo razsodbo z dne 3. VII. 1906 št. 264 izreklo, da se to ne dotika pravice občin, če hoče imeti deželni odbor štajerski nemški uradni jezik in je s to razsodbo ob enem razsodilo, da je on kršil zakon, ker ni občini Kokarje odgovoril na njeno vlogo v slovenskem jeziku, vendar še vedno noče slovenskim občinam dopisovati v slovenskem jeziku, četudi to odločno zahtevajo.

Ker se torej on noče ukloniti zakoniti pravici občin, ne gre drugače, nego nastopiti proti njemu s tihim uporom. Če on noče svojih dolžnosti izpolnjevati s tem, da noče slovenskim občinam slovenski dopisovati, tudi slovenske občine niso dolžne reševati njegovih nemških dopisov. Prepričati se ž njim za vsak dopis do državnega sodišča je zelo zamudno in tudi mučno delo. Občina Kokarje na Štajerskem izvršuje svoj tihi upor s sledečim načinom:

V »Občinski Upravi« je bilo že obrazloženo, kako je deželni odbor zažugal županu občine Kokarje 50 K globe, če ne bode doposlal Celjski

bolnišnici v treh dneh »Razkaznice — Kazala« za nekega bolnika. Izpisek (krivo »Izvlaček«) za to »Kazalo« je bilo namreč bolniško oskrbništvu doposlalo občini samo v nemškem jeziku. Proti samonemškemu dopisu deželnega odbora se je občina pritožila na namestnijo, od koder še ni nobene rešitve.

Po preteku več tednov je dospel od deželnega odbora na županstvo Kokarje nov nemški dopis, v katerem se županu v ravno tej zadevi žuga z globo samo 10 K, če ne bode zahtevanega »Kazala« v treh dneh doposlal Celjski bolnišnici.

Občina je dopis sprejela in vpisala v opravični zapisnik z nazivom »nek nerazumljiv nemški dopis«; kajti to ve, da mora sprejeti vsak v katerem si bodi jeziku pisan dopis, sicer bi dala političnim oblastvom povod nastopati proti nji zaradi odklonitve dolžnega sprejema dopisov. Proti nemškemu dopisu deželnega odbora je pa vložila na c. kr. namestnijo sledečo pritožbo:

»V smislu določb člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. dec. l. 1867. drž. zak. št. 142, kateri zakon je bil izdan za določitev pravic državljanov, a ne za deželne oziroma državne urade, nima deželni odbor do podrejenih mu občin nobenih jezikovnih pravic, temveč le dolžnost dopisovati občinam v njihovem jeziku, nemškim občinam torej v nemškem, slovenskim pa v slovenskem jeziku zlasti, če to zahtevajo.

Občina Kokarje je slovenska občina. Ona je že nebrojnokrat zahtevala od deželnega odbora, naj ji dopisuje v slovenskem jeziku, oziroma ona bi se za sedaj zadovoljila s prestavo njegovih nemških dopisov od strani deželnih pomožnih uradov. Ker tudi ti neutemeljeno odklanjajo zaprošeno predstavljaje, je občina Kokarje primorana, da čuva svoje jezikovne pravice, proglasiti samonemške dopise deželnega odbora za protizakonite. Ker stoji ona na stališču zakona, ne more ničesar protizakonitega niti na znanje vzeti niti obravnavati. Občina Kokarje ima v smislu določb člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. dec. l. 1867. drž. zak. št. 142 pravico čuvati in gojiti svojo narodnost in slovenski jezik v uradih deželnega odbora.

Visoka c. kr. namestnija v Gradcu je najvišja državna izvrševalna oblast v deželi. Nji pristojna po Najvišjem vladarjevem naročilu čuvati nad tem, da bodo vsi deželni in državni uradi na Štajerskem natančno izvrševali zakone, prosimo torej:

Visoka c. kr. namestnija v Gradcu blagovoli pričujoči samonemški tu nerazumljivi dopis deželnega odbora kot v jezikovnem oziru protizakonit razveljaviti ter deželnemu odboru v Gradcu naročiti, da je on v smislu prej naštetega zakona dolžan občini Kokarje dopisovati v slovenskem jeziku.

Občina Kokarje bode radevolje izvršila vsa naročila deželnih in državnih uradov, ki bodo ustrezala zakonitim določbam, nezakonnosti pa ne bode nikdar niti podpirala niti trpela.

Župan

Praznik Josip.

C. kr. namestnija je na to odgovorila, da nima ona v jezikovnem oziru na deželni odbor nobenega upliva. Občina se je proti temu razlaganju pritožila na notranje ministerstvo.

Če tudi bode deželni odbor dal zažugano globo med tem časom morebiti izvršiti, vendar ne bode zmagal. Občina bode namreč v tem slučaju tožila deželni odbor pri državnem sodišču, ki bode globo kot nezakonito razveljavil. Deželni odbor bode moral županu morebiti že vplačano globo vrniti, to je obsedel bode, pravica občine pa bode slovesno zmagala.

Ta odlični nastop zavednega župana oziroma občinskega odbora nam kaže pravo pot, po kateri dospemo do svojih pravic. Ob vladajočem ponemčevalnem sistemu v državi, je vsak drug način brezuspešen.

Narodove pravice so v naših rokah!

(Op. ur. — Pritožbena pot na c. kr. namestništvo v avtonomnih zadevah ni pravilna; take stvari spadajo v kompetenco c. kr. upravnega sodišča. — Dopis smo sprejeli, ker odobravamo boj občine Kokarje za pravice slovenskega jezika.)

Argentinsko meso v Avstriji.

Nenavadno visoke cene goveje živine, ki so povzročile draginjo mesa, so dale avstrijski vladi povod za dovoljenje, da se sme uvažati v Avstrijo zmrznjeno meso iz Argentinije v Ameriki.

Tam se je ustanovila posebna industrija, ki prireja tako meso s posebnimi stroji, ki znižajo temperaturo do 31. stopinj pod ničlo, vsled česar meso popolnoma zmrzne in se tako lahko ohrani več tednov, ne da bi izgubilo mnogo na svojem okusu.

Nedavno se je uvozilo v Trst tako meso in komisija se je izrekla, da je bila nalašč za to pripravljena mesna jed prav okusna.

Avstrijska vlada je za sedaj dovolila uvoz do 10.000 tonelat na leto, da odpomore manj premožnim slojem. — Vprašanje pa je, če se bo ta uvoz tudi za stalno obnesel in če bo meso znatno ceneje.

Po našem mnenju bo na ceno živine in mesa vplivala v prvi vrsti podpora živinorejcev in živinorejskih zadrug od strani države, dežele in občin, ne pa tuj import.

Naj omenimo še, koliko se izvozi iz Argentinije na omenjeni način pripravljenega mesa. Leta 1909. se je izvažalo tako pripravljeno meso

iz Argentine v Anglijo, Francijo, Belgijo, Nemčijo, Španijo, Italijo, Afriko, Severno Ameriko, Kubo in v Brazilijo. V prvih šestih mesecih lanskega leta se je odposlalo 119,950.000 kilogramov svežega mesa; od januarja do maja 8,728.000 kg. suhega mesa in 20,997.000 kg. masti. Posebno veliko argentinskega mesa se proda v Londonu. L. 1899. se je porabilo v Londonu 303.909.950 kg mesa in od tega celih 210,407.750 kg je bilo argentinske provenience. Dr. Neumaier je izračunal, da je bilo od 400,000.000 kg mesa samo 23 odstotkov konfisciranega.

Vprašanja in odgovori.

219. Županstvo Studenec-Ig.

Vprašanje:

Kdo je upravičen kaznovati oziroma določiti kaznen proti prestopku policijske ure in proti prestopku javnega gostilniškega plesa brez dovoljenja? Ali župan sam? Ali c. kr. okrajno glavarstvo? Pri tukajšnjem obč. odboru se ne da doseči sklep večine glede navedenih prestopkov.

Odgovor:

Če ste prečitali odgovor na 210. vprašanje v 16. številki »Občinske Uprave«, ste bili gotovo tudi na jasnem glede svojega vprašanja. Da Vam še natančneje tolačimo, povemo še to-le:

Ker je ministerstvo odločilo, da smejo le obrtna (politična) oblastva, t. j. okrajna glavarstva izdajati licence za prekoračenje policijske ure, je obenem odredilo, da se vsi tozadevni prestopki kot prestopki obrtnega reda kaznujejo od teh oblastev. Če je torej gostilna odprta čez policijsko uro brez dovoljenja, je dolžnost županstva, to naznaniti c. kr. okrajnemu glavarstvu, ne glede na to, da ostane županstvu neomejena pravica zahtevati občinsko takso, ako je uvedena.

Dovoljenje za godbo in ples pa ima nasprotno le županstvo pravico izdajati, zato ima te vrste prestopke (ples in godbo brez dovoljenja) tudi edino županstvo pravico kaznovati.

O odmeri kazni občinskemu odboru ni treba sklopiti, ker ni v to poklican. Prestopke radi nedovoljenega plesa in godbe, ki spadajo v delokrog krajevne (npravstvene) policije, kaznuje občinski kazenski senat po določbah §§ 58 in 59 občinskega reda. — Ta senat mora obstati iz župana in dveh občinskih svetovalcev, ne zadostuje torej, da bi se pritegnila dva odbornika, ker bi dala ta formalna pomanjkljivost lahko povod razveljavljenju dotične razsodbe.

Upamo, da ste sedaj Vi in z Vami ostala županstva popolnoma na jasnem glede licenc obeh vrst in glede kaznovanja teh prestopkov. Sicer pa izda deželni odbor v kratkem obširna navodila v posebni okrožnici.

220. Županstvo Št. V.

Vprašanje:

Oče je izročil svojemu sinu posestvo in se vknjižil za stanovanje in skupno hrano do smrti na hišo. Sin pa je to hišo prodal in kupil drugo. Oče zahteva sedaj skupno hrano pri sinu, ne pa pri novem gospodarju, sin se pa brani. Ali more oče zahtevati od sina, da mu mora dajati stanovanje in hrano v svoji novokupljeni hiši, češ da ne mara imeti tega pri novem gospodarju v prodani hiši, na kateri sta vknjižena stanovanje in hrana?

Odgovor:

To izključno pravno vprašanje se bo dalo rešiti le pri sodišču. Po našem mnenju oče sina ne bo mogel pri-

siliti, da bi mu dajal užitek iz svoje novokupljene hiše. V to bi bilo treba izbrisati vknjižbo na prejšnji hiši in prenosa na sedanjo novo sinovo hišo.

Nam se zdi čudno le eno: kako pa se je delala kupna pogodba? Saj je moral dotični, ki je kupoval hišo, vendar vedeti, da je na njej vknjižba očetovega užitka.

Tudi je moralo biti to v kupni pogodbi izrecno navedeno. V tem slučaju mora pač novi lastnik prvotne hiše dajati očetu vse, kar bi imel ta zahtevati od sina. Gotovo pa je, da se sporazumno med dotičnim gospodarjem, očetom in sinom lahko prenese vknjižba od prvega na drugo posestvo.

Za to pa bi bilo treba posebne — pri notatju izdelane ali vsaj poverjene izjave in potem prošnje na pristojno sodišče.

Sicer pa ni nobene ovire, da bi ne zaprosil oče takoj pri sodišču za prenos vknjižbe; to bo že potem razsodilo, ko bo zaslišalo vse prizadete stranke. Mogoče je končno tudi, da se za očeta založi sodno ona svota, ki bi zadostovala, da se iz obresti pokrivajo izdatki za stanovanje in hrano očetu.

221. Sl. K. izobraz družstvo Št. J.

Vprašanje:

Ali se more slabim starišem posili vzeti otroka, če popolnoma zanemarijajo njegovo vzgojo?

Odgovor:

Zanikrnim starišem je vsekakor mogoče vzeti otroka, ampak ne morda enostavno otroka odvesti. Kompetentna so za tak korak le pristojna sodišča, ki odvzamejo slabim starišem po izvršeni preiskavi otroke in jih oddajo v vzgojo vestnim ljudem.

Med raznimi vzroki odvetja je n. pr. nenravno življenje starišev (konkubinat) i. dr. — Predpogoj sodnega postopanja je ovadba od poklicanih oseb, korporacij, varnostnih in upravnih organov (orožništva in županstev), dušnih pastirjev in drugih. (§§ 178 in 217 obč. državlanskega zakonika). — Ker obstoje sedaj mladinska sodišča (»za otroke« — za otroško varstvo in mladinsko oskrbo) obrnite se na dotično pristojno sodišče.

222. Sl. K. izobrazeval. družstvo Št. J.

Vprašanje:

Po kaki poti se da vzeti gostilničarju koncesijo? Ali mora biti že preje kaznovan? Kteri prestopki bi bili merodajni?

Odgovor:

Glede odvetja obrtne pravice, pri gostilničarju gostilniške koncesije, se ne da določeno izjaviti, katera kaznjiva dejanja so povod odvetju. Tudi obrtni red iz leta 1907 nima — razven nekaterih določenih — na posamezne slučaje se nanašajočih dejanj podrobno navedenih. Vide: § 57, § 131 e, § 133 b, zlasti pa § 139, razglasa trgovskega ministerstva o besedilu obrtnega reda, drž. zak. št. 199 ex 1907.

Obrtni bi se bilo treba na obrtno oblastvo I. instance (okrajno glavarstvo). Če je bilo kaznjivo dejanje že predmet sodne obsodbe, bo stališče za obrtno oblastvo tem lažje. Mi Vam svetujemo, da se zastopniki društva osebno zglase pri okrajnem glavarstvu in stavijo ondi potom zapisnika svojo pritožbo v konkretnem slučaju.

223. K. s. izobr. družstvo Št. J.

Vprašanje:

Ali je mogoče tudi osebe ženskega spola spraviti v prisilno delavnico? Kako bi bilo postopati?

Odgovor:

Tudi osebe ženskega spola je mogoče oddati v prisilno delavnico. — Ženske osebe iz Kranjske se oddajajo v Lankowitz pri Gradcu. Oddaja v prisilno delavnico se izvrši le, če tako izreče sodišče na podlagi predkazni

(tatvine, vlačugarstva, delomrznosti) in če se izreče za oddajo deželna komisija.

Oddati je mogoče tudi mladoletne osebe, vendar pa more to storiti oče ali varuh le sporazumno s sodiščem. V tem slučaju je za vsako osebo treba plačati 81 h dnevne oskrbnine.

Če se hoče oddati kako žensko osebo prostovoljno brez nocijoniranja ali prisilne oddaje, naj se obrnejo prizadeti stariši oziroma varuh na ravnateljstvo omenjenega zavoda, ki ukrene samo, kar je treba.

224. Županstvo v Št. J.

Vprašanje:

Prosimo natančnega pojasnila glede sejmov:

1. Ali mora občinski odbor, ko sklepa o uvedbi oziroma prošnji za sejme, sklepati tudi že glede prostora, ali zadostuje, da prostor nasvetuje županstvo in priloži obenem načrt?

2. Kako se najprimerneje utemelji v prošnji potreba sejmov? Kaj je treba vse navesti: kakšna števila, podatke itd.?

3. Kam naj se naslovi prošnja: na okrajno glavarstvo ali na deželno vladu in kako se naj kolekuje?

4. Ali je upanje, da se dovolijo živinski in prešičji, ter obenem kramarski? — Kako je glede prostora za prešičje?

5. Kako naj se sploh postopa, da bi se dovolili kolikor hitro mogoče?

Odgovor:

1. Gotovo je najbolje, če se zedinite za prostor že takrat, ko sklepate o prošnji za dovoljenje sejmov. Prostor mora biti določen, to je stalen, zato se ne more prepuščati županstvu, da določa ali nasvetuje kraj. Ne vemo, zakaj bi o prostoru ne sklepal takoj občinski odbor.

2. Kako vteteljiti potrebo — je vaša stvar. Število živinčet, oddaljenost do bližnjih krajev, kjer so sejmi, itd. je vsekakor treba navesti.

3. O prošnjah za letne sejme odločuje deželno politično oblastvo (c. kr. deželna vlada), o prošnjah za tedenske sejme pa politično okrajno oblastvo (c. kr. okrajno glavarstvo). — V tem smislu je treba nasloviti prošnjo. Ni pa nikake ovire, da bi ne mogli vložiti prošnje na deželno vladu potem okrajnega glavarstva.

Kolekuje se s kolkom 1 K za vsako polo, če obstoji prošnja iz več pol.

4. Dovolijo se lahko sejmi za vsako vrsto živine posebej ali za vse vrste, obenem tudi kramarski.

Brez dvoma pa bodo pri presoji prošnje oblastva vpoštevala krajevne potrebe in pa izjave sosednjih občin, zato bi mi predaleč segli, če bi hoteli na tem mestu že določno povedati, koliko boste dosegli, zlasti ker nam krajevne razmere Vaše občine niso docela znane.

5. Prosite pač v prošnji, da se hitro reši. Kaj hočete drugega storiti!

225. Gospod V. B. v K.

Vprašanje:

Ali se nahaja kak poseben poduk v zadevi ljudskega štetja v slovenskem jeziku? Določen sem od tukajšnjega županstva za brojilnega komisarja, a vse državne zakone in tozadevne poduke imamo le v nemškem jeziku, ki ga nisem popolnoma zmožen. Ali imate v zalogi kake slovenske tiskovine? Prosim tudi, da mi preskrbite v slovenskem jeziku državni zakon XXXII. izdan 25. maja 1869 in št. LXII. izdan 23. avgusta 1910 s prilogami.

Odgovor:

Obžalujemo, da Vam ne moremo ustreči. Če niste slovensčine zmožni, potem je dolžnost županstva, da Vam preskrbi slovenske tiskovine in zakonike, katerih seveda mi ne moremo imeti v zalogi, ker to vendar ni naš posel. — Ne moremo verjeti, da bi štajerska politična oblastva ne poslala slovenskim ob-

činam slovenskih ali vsaj dvojezičnih tiskovin in slovenskih navodil ter dotičnih slovenskih državnih zakonikov. Zahtevajte jih kategorično!

Tiskovine se bodo najbrž dobile v slovenskih tiskarnah, a sedaj jih skoro gotovo še ni, vsaj kolikor je nam znano.

Slovenske državne zakonike pa dobite lahko tudi naravnost v c. kr. dvorni in državni tiskarni na Dunaju.

226. Trž. o b č. u r. L j.

Vprašanje:

Naše županstvo je prosilo za sprejem nekega občana v domovinsko zvezo občine bivališča, in to dne 14. febr. 1910. — Žena dotičnega, za katerega domovinstvo se gre, je bila sprejeta že 4. decembra 1909 v bolnišnico v Celovcu, kjer se je dognalo, da je blazna. Umrla je 19. marca 1910. — Vprašanje nastane: kdo bo plačal sedaj oskrbne stroške? Štajerski ali koroški deželni fond? — Županstvo, pri katerem se je vložila prošnja za sprejem moža umrle žene v ondoto domovinsko zvezo, se brani sprejeti ga — sklicuje se pri tem na neko razsodbo upravnega sodišča z dne 16. maja 1903 št. 5697, na podlagi katere prošnjo odbija, češ da je nepopolna in nezadostno instruirana. — Prosimo pojasnila in besedila imenovane razsodbe.

Odgovor:

Za sedaj je ta razsodba za Vašo občino le potranskega pomena. — Priobčimo je vsled tega še-le v prihodnji številki. (Budw. 1793 A). — Za vas je važno, da vložite pravočasno pritožbo na drugo instanco proti odklonitvi prošnje. Kajti — ni dvoma, da se je odklonila le zato, da se občina odkriža umevno neljubih oskrbnih stroškov. (Zadeli bi pač domovno občino). — Vendar pa, če so dani vsi drugi pogoji (10letno bivanje, brez uživanja javne ubožne oskrbe), za zavrnitev prošnje ni bilo nikakega povoda. Domovinski zakon (novela iz leta 1896) govori namreč le o prošnjah samih, nikjer pa ne določa o opremljenju (prilogah) prošnje (instruiranju). Kar se tiče prilog, so vse to šele pozneje odločila razna upravna oblastva le v posrednih konkretnih slučajih, za kon sam pa pri tem ni spremenjen. Vse podatke, kar jih je treba za presojo take prošnje, se dobi lahko uradoma, ne da bi jih morala stranka, ki prosi za sprejem, že a priori priložiti prošnji, dasi bi bilo to priporočati v vseh slučajih. — Hitite torej s pritožbo na deželno predsedstvo.

(Prihodnja številka »Občinske Uprave« izide v najkrajšem času.)

227. K vprašanju 180 v »Obč. Upravi« št. 12. l. l. dodatni

Odgovor:

GG. A. K. in A. J. hvala za pozornost, toda netačnosti v odgovoru ni zakrivilo uredništvo, ampak nerodni vpraševalec. Izraz »fasijo« je namreč rabil tako, da se je videlo, da je sam ne razume, zato je cela zveza in ves smisel dobil nerazumljiv pomen.

Zaradi jasnosti pa drage volje sprejmemo naslednji dopis, došel nam iz duhovskih krogov, med katerimi imamo res lepo število naročnikov.

Povdarjamo pa, da poznamo zakon o kongru prav dobro in tudi pravice do dohodkov duhovščine, in če bi bilo vprašanje takrat jasno, bi bili tudi mi v položaju, točneje odgovoriti. — Zato prosimo še enkrat: bodite jasni v svojih vprašanjih!

Dopis, ki smo ga prejeli, se glasi:

K vprašanju 180. Zdi se, da Vam ni jasen zakon glede duhovniške kongru z dne 19. sept. 1898. drž. zakonik št. 176., ker se Vam zdi čudno (— tako se nismo izrazili? op. ured.) — da duhovniki dobivajo poleg svoje denarne plače — gotovo mislite na dopolnilo iz verskega zaklada (seveda! op. ur.) — še žito, meso, volno itd. Te-

meljna plača duhovnikov so lokalni dohodki, med katere se šteje tudi dolžna bera v naturalijah. Ako ti dohodki dosegajo ali presegajo v zakonu zajamčeno svoto najmanjše duhovniške plače, ne dobi dotičnik nikakoršnega dopolnila iz verskega zaklada. Prostovoljna bera se ne da izterjati in se ne deva v priznatek dohodkov. Naturalni dohodki se cenijo po šestletnem povprečnem donesku. Certifikat naredi županstvo, ki ga pa lahko okrajno glavarstvo spremeni. Kako naj se žito ceni, to je krajevna zadeva. Če je cenite visoko, dobi duhovnik toliko manj dopolnila iz blagajne, posestniki pa so dolžni bera dajati v določenih pridelkih, dokler ni bera odkupljena. Tu ni govora o kakem oškodovanju berodajalcev. Če kdo rajši plača, je seveda merodajna dnevnica, ne glede na fasijo. To je pač samoobsebi umevno, da se cene raznih pridelkov spreminjajo. Vlani n. pr. je bila pšenica draga, iz tega pa še ne sledi, da bo ostalo pri tem. Ni še dolgo, ko je bila cena nizka. Pripomnim še, da fasijo presodi in potrdi vlada.

Gospodarske vesti.

Kako naj se spravlja krompir čez zimo. Krompir spravljamo čez zimo v kleti, če pa tam zmanjka prostora, pa v zasipnicah. Pri spravljajanju v kletih je posebno gledati na to, da se krompir spravi suh. Zato je najboljšje djati krompir toliko časa, da so posušili, na kak zračen prostor, na pr. na skedenj. Ko nekoliko ovane, tedaj še-le naj se spravi v klet. Tako spravljen krompir ohrani dolgo časa dober okus, ker ostane bolj močnat. V gorkih in vlažnih kletih se krompir pokvari mnogo hitreje kakor v zasipnicah, kjer ostane krompir pogosto skozi celo zimo svež in okusen. Sploh preti krompirju po zimi vedno večja nevarnost od gnjilobe, kakor od mraza; zato je treba krompir držati vedno na zraku in zasipnice kolikor mogoče pozno zasuti.

»Kmetov Prijatelj«.

Zakaj se meso vedno bolj draži? Kmetu se očita, da je on kriv naraščajoče mesne draginje. Res je, da mora prodajati živino nekoliko dražje kakor pred leti, ker ima pri reji tudi večje troške kot včasih. Zakaj je v mestih meso tako drago, so še druge okolnosti. Zanimivi so v tem oziru podatki dunajskega magistrata o mesarskih obrtih na Dunaju. Tam je 1822 samostojnih mesarjev, 1348 sušilcev mesa, 234 konjskih mesarjev in 243 trgovcev, ki se bavijo z živinsko in mesno kupčijo. Pomočnikov in delavcev je nastavljenih pri teh obrtih 2923 pri mesarjih, 2487 pri prekajalcih, 145 pri konjskih mesarjih in 4260 pri nakupovalcih in prodajalcih. Vsega skupaj torej 10.507 oseb. Če zasluži vsaka oseba povprečno na leto 1200 K, se že obremeni konsum z 22 milijeni 608.400 K. Vsega mesa od goveje živine, telet in prašičev se porabi na Dunaju 412,765.000 kg, in vsled tu navedenega zaslužka se podraži vsak kilogram za 20,6 vin.

Cene mesa pa tirajo kvišku še sledeči izdatki: klavniških pristojbin se je plačalo 1 mil. 912.874 K, užitninskega davka 10.115.444 kron, splošnega mesnega davka 5.217.402 K, pridobninskega davka 277.172 K, dohodninskega davka 237.055 K, najemščine od kleti 560.460, najemščine od prodajalnic 1 milijon 167.040 K, za led 1 milijon 896.440 K, bolniško zavarovanje 109.410 K, zavarovanje proti nezgodam 40.440 K. — Vseh teh izdatkov je zopet 20.695.736 K. — Celotni troški za vzdrževanje mesarske obrti na Dunaju znašajo 43 milijonov 187.136 K, vsled česar se podraži kilogram mesa za 41 vinarjev od tistega časa, ko ga kupi mesar na sejmu pa do prodaje.

Enaki izdatki pa podražujejo meso ne le na Dunaju, ampak tudi drugod. — Vedno naraščajoča splošna draginja tudi ostalih živil, pomanjkanje delavnih moči in dragi uslužbenci so poleg drugih vzrok draginji mesa.

Razne vesti.

Zlato v morju. Nek ameriški časopis poroča: Francoz Alfonz Berget, profesor na oceanografičnem zavodu, je napravil poskuse z morskovo vodo in je našel, da je v morju zelo veliko zlata. Analiza je pokazala, da je v vsaki toni morske vode okrog 50 miligramov zlatega prahu. Ako se pomisli, koliko je morja in če se povprečno izračuna, tedaj ima morje v sebi toliko zlata, da bi prišlo na vsakega človeka na zemlji 24 milijonov dolarjev. Nadalje je v vsaki toni morske vode 16 miligramov srebra. Največ pa premore morská voda soli namreč 15 gramov v funtu vode. Če bi torej kdo iznašel ceneno pridobivanje zlata iz morja, bi bil kmalu bogat.

Koliko je delniških družb? Večkrat se čuje, da so obrati delniških družb premalo plodonosni. To pa ni res, kar dokazuje statistika, in v Avstriji opazamo, da se delniške družbe množe. Koncem leta 1908. je bilo v Avstriji (brez železniških podjetij) 661 delniških družb proti 648 v letu 1907. Vplačani delniški kapital je narastel za 78 milijonov 600.000 kron, tako da znaša skupni kapital delniških podjetij v Avstriji 2823 milijonov kron. Vsota čistega dobička, ki se je razdelil med delničarje, znaša 208.997.000 kron, ali 8 odstotkov vsega vplačanega akcijskega kapitala. Zanimiva je razdelitev čistega dobička, ki se je razdelil v 19,4% delniških družb do 5%, v 5,08% družb od 5 do 10%, v 19,1% delniških družb od 15 do 20%, in v 5,2% delniških družb nad 20%. Iz tega je razvidno, kako velikanske dobičke delajo akcijske družbe.

Portugalska revolucija. Na Portugalskem, sosedni državi Španske, je izbruhnila nenadoma revolucija. Vojne ladije so namerile svoje topove na kraljevo palačo v stolnem mestu Lisabonu. Mladi kralj Manuel in njegova mati, dalje kraljevi stric vojvoda Oportski so pobegnili. Kralj se je podal na Angleško, kraljica mati in vojvoda pa v Italijo.

Portugalska je sedaj republika ali ljudovlada. — Prvo delo nove republičanske vlade je, da ruši

cerkve in samostane, duhovnike in redovnike pa ne le izganja, ampak jih tudi muči in pobija.

Književnost.

Knjiga o lepem vedenju. Če je bilo kaj potrebno — smemo reči, da je bila potrebna ta knjiga, ne samo za priprosto ljudstvo, ampak tudi za izobražence, zlasti pa napol-izobražence.

Nemci — in tudi drugi narodi seveda — imajo že nebroj enakih knjig, — no vkljub temu še ni rečeno, da nadkriljujejo v izobrazbi Slovence.

Če pravimo, da je ta knjiga potrebna za Slovence, trdimo to vsled tega, ker želimo, da se vsi naši sloji brez razlike stanu, mišljenja in karšizebodi, povzdignejo na ono stopinjo olike in dovršenosti v obnašanju, ki bo nadkrilila druge narode. — Knjiga je zelo praktično razdeljena, vsakomur lahko umljiva in z ozirom na bogato vsebino nikakor ne draga. — Naroča se v zalogi »Katoliške Bukvarne« v Ljubljani. — Fino vezana knjiga stane le 4 krone. — Obširneje oceno še priobčimo. — Za danes jo le priporočamo najtopleje, ker je priporočila res vredna.

Nov zvezek Bajukovih slovenskih narodnih pesmi: Od mevi naših gajev II. zvezek je ravnokar izšel v zalogi Katoliške Bukvarne v Ljubljani in obsega deset raznih narodnih napevov. Naše ljudstvo bode brez dvoma z veseljem pozdravilo tudi ta zvezek in seglo po teh lepih napevih, ki so izšli iz narodnega srca. Gospod prireditelj je napeve prav lepo harmoniziral in priredil tako, da je v vsaki pesmici navadno druga kitica solo s spremljevanjem zbora. Vsem pevskim zborom bodo ti res lepo harmonizirani napevi gotovo dobro došli in jim kar najtopleje priporočamo, da novi zvezek takoj naroče. — Cena lično v platno vezani in razločno tiskani knjižici, v zelo priročni žepni obliki, je 1 K 40 v.

Andrej Zmavc „Kmečka posojilnica“. Knjiga je posvečena predmetu, ki je za razvoj in procvit malega kmetijskega gospodarstva prevelike važnosti. Pisatelja, ki je v tem oziru strokovnjak, je do sestave knjige privedla odkritosrčna ljubezen do kmečkega ljudstva. Delo obsega najvažnejša in najtočnejša pravila kmečkih posojilnic po Raiffeisnovem načinu in bo zelo dobro služila vsakomur, ki se želi natančneje seznaniti s pravilnim poslovanjem podobnih zavodov, uslužbencem in članom posojilnic je pa naravnost nenadomestljiv vademekum. — Dobi se v »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani in stane 1 K.

Razglas deželnega odbora Kranjskega.

Razdeljevanje plemenskih bikov po znižani ceni. Deželni odbor kranjski je sporazumno s c. kr. kmetijsko družbo odredil nakup plemenskih bikov simondolske pasme. Prosilci, katerih prošnjam za bike te pasme se je ugodilo, se v kratkem obveste, kdaj in kje morajo živali prevzeti.

Plemenski biki pingavske in montafonske (sive) pasme se razdele še to jesen. Prošnje je

vložiti do 20. oktobra 1910 pri deželnem odboru ali pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani. Prosilci iz krajev, kjer so živinorejske zadruge, naj prosijo potom zadrug. Zadruge, kmetijske podružnice in občine naj svedejo, kdo bika prevzame v rejo. Tudi prosilci iz okrožij, za katere je določena pingavska in siva pasma, ki so letos že prosili za plemenske bike, naj prošnje ponove ali izjavijo, da stare prošnje vzdržujejo.

Razdeljevanje plemenskih krav po znižani ceni. Deželni odbor kranjski bo sporazumno s c. kr. kmetijsko družbo še letos razdeljeval plemenske krave pingavske, montafonske in simondolske pasme.

Prošnje je vlagati do 20. oktobra 1910 pri deželnem odboru ali pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani. Oziralo se bo po možnosti na morebitne želje glede starosti, ceno i. t. d. Prosilci se morajo v prošnji izrecno zavezati, da odkazane jim živali ob določenem času na deželni pristavi v Goričanah pri Medvodah prevzamejo, ker bi se sicer krmile krave na njihove stroške. Ob prevzetju je položiti kupnino, to je $\frac{2}{3}$ inki nakupne cene. V slučajih posebne potrebe se bo dovolilo plačevanje kupnine v največ treh letnih obrokih. Take želje je v prošnji izrecno omeniti. Zadruge, kmetijske podružnice in občine morajo v prošnjah navesti, kdo krave prevzame v rejo.

Listnica uredništva.

1. Vse urade — zlasti cenjena županstva nujno prosimo, naj vse dopise na naše uredništvo frankirajo in na ovitke pritisnejo zadostno poštno znamko, da ne bo treba plačevati poštne globe. — Kajti mi nismo deležni nikakega oproščenja poštne pristojbine.

2. Ker tudi v pretečenem mesecu ni bilo mogoče obvladati ogromnega dela, se je morala zopet zakasnit ena številka »Občinske Uprave«. — Razume se, da bomo skrbeli za to, da se zakasnitev v kar najkrajšem času popravi; vsled tega se naročnikom ni bati. V določenem roku — predno poteče leto — izide vseh 24 števil. Skoro nemogoče pa je vsled raznih ovir, točno se držati v naslovu določenega roka za izdajo lista.

Intelligenten, vsestranski v občinskem uradovanju **izurjen**

občinski tajnik

želi takoj nastopiti ugodnejšo — službo pri kaki večji občini. —

Ponudbe na upravništvo »Občinske Uprave«.